

Følgebrev

Til:
Nærings og Fiskeridepartementet

Vår referanse:
Christian Wiig

Deres referanse:
Martin Andreasson

Dato:
2022-02-01

Følgebrev til rapport *Forslag til pilotprosess for lokalisering av deponi med nødvendige støtteanlegg for radioaktivt avfall*

Innledning

I samsvar med ny tidsfrist oversender herved NND en oppdatert rapport om 'Forslag til pilotprosess for lokalisering av deponi med nødvendige støtteanlegg for radioaktivt avfall'. Rapporten gir en overordnet beskrivelse, av hvordan etaten planlegger å gå frem for å lokalisere nødvendige anlegg for å trygt kunne deponere det radioaktive avfallet fra Norges atomforskningsprogram.

Rapporten har vært utviklet over tid, og NND mener grunnlaget nå er godt nok til å starte prosessen. Det vurderes som viktig å starte så raskt som mulig. Både Halden kommune og Aremark kommune har nå vedtatt at de ønsker å delta i den foreslåtte prosessen og det er viktig å opprettholde fremdrift og samhandling.

Både Statsbygg og DSA er forelagt rapporten. Statsbygg hadde ingen kommentarer mens DSA kom med skriftlige kommentarer den 30.01.2022 etter et veiledningsmøte avholdt i oktober 2021. I selve møtet oppfattet NND at DSA ikke hadde noen vesentlige kommentarer, men kom med gode råd som er forsøkt innarbeidet i etterkant. Den skriftlige tilbakemeldingen er noe mer krevende å møte fullt og helt på nåværende trinn i prosessen. NND har et omfattende underlag allerede som møter deler av kommentarene, og vil kunne svare ut de fleste av kommentarene etter hvert som prosessen trinnvis gjennomføres. Spesifikt vil mer detaljerte rapporter utarbeides som bla. vil inneholde stadig mer detaljerte eksklusjons og utvalgs kriterier samt nødvendige tekniske spesifikasjoner – i stor grad hentet fra pågående KVV Oppbevaring og utredning om mellomlagre.

NND ber om å få et oppdrag om å gjennomføre lokalisering i tråd med oversendt rapport, inkludert fullmakt til å inngå nødvendige samarbeidsavtaler med Halden og Aremark kommune.

Følgebrev

Bakgrunn

Den 12 april ga Nærings- og fiskeridepartementet NND i oppdrag å utrede og anbefale en prosess for lokalisering av deponi med nødvendige støtteanlegg for radioaktivt avfall. 1 september oversendte NND svar på oppdraget, men ba om å få komme tilbake med en oppdatert versjon etter at temaet hadde blitt drøftet med Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet og Statsbygg.

Gjennom interne drøftinger i forkant av dette viste det seg et behov for justeringer i foreslått arbeidsmetode. NND valgte derfor å omarbeide noen deler av rapporten.

Hovedkomponentene i det arbeid som ble levert 1. september er fortsatt relevant, men i tillegg foreslår NND at etaten gjennomfører et pilotprosjekt for å undersøke om det finnes forutsetninger for å etablere anleggene i Halden eller Aremark kommune.

Hva rapporten omfatter og ikke omfatter

Under arbeidet har det blitt stilt spørsmål om både rapportens fokus, omfang og metodevalg. Det er derfor viktig å beskrive hva rapporten omfatter, og hva den ikke omfatter.

Fokus i denne rapporten er ikke juss og regulatoriske prosesser eller tekniske spesifikasjoner for tenkte anlegg. Disse spørsmålene berøres på et nivå som NND vurderer svarer ut kravet i oppdraget om å vurdere og beskrive benyttelse av relevante reguleringsplaner i henhold til plan og bygningsloven samt forslag til videre beslutningsprosess som hensyntar plan- og bygningsloven og sektorlover. Heller ikke eksklusjons og utvalgskriterier er hovedfokus for denne rapporten. Samtidig vurderer NND også her at rapporten svarer ut det som etterspørres i oppdragsbrevet. For mer detaljerte opplysninger om hvilke kriterier som kommer til å bli vurdert og brukt har NND bestilt rapporten Host rock target properties fra AINS¹. Dessuten har NND med støtte av eksterne eksperter utarbeidet kriterier som er benyttet som underlag for prosessen og alternativvurdering av lokalisering av mellomlagre i prosjekt UMA.

Det som beskrives mer detaljert er (basert på internasjonale anbefalinger) en overordnet arbeidsmetode, prinsipper for å skape/bibeholde sosial aksept samt hvordan dette arbeidet kan integreres med de prosesser som også må gjennomføres for å få nødvendige tillatelser og konsesjon for slike anlegg. De tekniske og regulatoriske forholdene er komplekse og svært omfattende, og vil beskrives i større dybde i KVU Oppbevaring og i kommende rapporter som utarbeides som et ledd i den trinnvise gjennomføringen av selve lokaliseringsprosessen.

¹ <https://www.norskdekommissjonering.no/wp-content/uploads/2021/06/Technical-report-Host-Rock-Target-Properties-for-Norwegian-National-Facility.pdf>

Følgebrev

Rapporten beskriver at tre mer detaljerte rapporter skal lages som et ledd i gjennomføringen av selve lokaliseringprosessen. I disse rapportene vil mer detaljerte beskrivelser i forhold til eksempelvis plan, regulering og konsekvensutredninger beskrives. Det vil også beskrives hvordan NND foreslår at prosessen for å sile frem egnede lokasjoner i de to aktuelle kommunen skal gjennomføres, samt hvordan mer detaljerte kriterier for utvelgelse av en eller to lokasjoner skal brukes (mao. eksklusjon og utvalgskriterier mm). Andre forhold som vil drøftes i større dybde er muligheten for statlig regulering, og hvilke fordeler og ulemper det kan føre med seg.

I tråd med oppdraget fra NFD foreslår rapporten ikke noen føringer om hva som skal bygges, fordi dette håndteres i konseptvalgutredning Oppbevaring og utredning av mellomlagre (prosjekt UMA). Derimot beskrives ett av de konseptene som KVU Oppbevaring har utviklet så langt. Dette gjøres for å visualisere hva lokaliseringprosessen faktisk omhandler. Konseptet skal ikke ses som en føring, men kun som et eksempel.

Samlet mener NND at rapporten gir et godt grunnlag for en ryddig prosess som fører til Statens endelige og fremtidige beslutning om lokalisering av anleggene. I denne sammenheng vektlegger NND at rapporten tar for seg å beskrive regulatoriske, tekniske og sosiale forhold for en tidsperiode over sannsynligvis nærmere 30 år. NNDs faglige vurdering er at den rapport som nå oversendes er tilstrekkelig detaljert for å gi etaten et oppdrag for å starte foreslått prosess. Mer detaljerte beskrivelser av arbeidsoppgaver, milepæler og avhengigheter vil bli beskrevet i de tre kommende rapporter som skal beskrive hvert og ett av trinnene i den foreslåtte prosessen.

Om benyttelse av utredningsinstruksen

Det har blitt stilt spørsmål om det er krav til at foreliggende rapport skal følge utredningsinstruksen. Formålet med utredningsinstruksen er å legge et godt grunnlag for beslutninger om statlige tiltak. Regjeringen presiserer med følgende eksempler:

- Reforme
- Reguleringer og
- Investeringer (som ikke er så store at de skal gjennom finansdepartementets kvalitetssikringsmodell)

Følgerev

NND beskriver i rapporten et antall prinsipper og strategiske valg når det kommer til arbeidsmetoder. NND ser derfor ikke at det er nødvendig å følge utredningsinstruksens alle formkrav. Derimot er det hensiktsmessig å vurdere problemstillingen i lys av utredningsinstruksen på et overordnet nivå. En slik fremgangsmåte er også anbefalt i DFØs veiledning til instruksen da der bidrar til å oppfylle formålet med instruksen.

Dette gjøres gjennom å:

- Identifisere alternative tiltak
- Utrede og vurdere virkningene av aktuelle tiltak
- Involvere de som er berørt av tiltakene, tidlig i utredningsprosessen
- Samordne berørte myndigheter

Da rapporten omhandler en arbeidsprosess er alle trinnene ikke like relevante eller mulige å analysere. NND har i prosessen identifisert flere mulige fremgangsmåter for å gjennomføre lokaliseringsprosessen på. Det vurderes som svært vanskelig å vurdere virkningene av forskjellige arbeidsmåter. NND konkluderer derfor med å foreslå den overordnede prosess som IAEA skisserer og anbefaler ved etablering av nukleære anlegg.

Proessen som NND legger opp til følger statens kvalitetssikringsregime og slutter med at Stortinget vedtar en investeringsbeslutning. Foreslått prosess tar inn over seg alle disse fire punktene. Alternative plasser vil vurderes, virkninger vil utredes i konsekvensutredninger i henhold til konsekvensutredningsforskriften, berørte parter vil bli involvert (flere er allerede involvert) og NND arbeider aktivt med å samordne alle berørte myndigheter. Samtlige punkter og mer vil gjennomgås og beskrives i større detalj i kommende rapporter, og i det videre arbeidet som må til for en slik etablering.

I tillegg mener NND at forslaget om å gjennomføre en pilot-prosess gir mulighet for mer læring. Hvis pilotprosessen gir et vellykket resultat kan man konkludere med at foreslått prosess har fungert. Hvis pilotprosessen av noen grunn ikke leder frem til en beslutning har NND lært mye og kommer i fremtiden til å ha bedre muligheter å skape en vellykket prosess.

Følgerev

I henhold til utredningsinstruksen skal følgende seks spørsmål besvares

1. Hva er problemet?

Samfunnsproblemet som må løses er at Norge mangler tilstrekkelig og egnet kapasitet for deponering av radioaktivt avfall og brukt brensel. Deponikapasitet er nødvendig for å håndtere eksisterende og fremtidig radioaktivt avfall på en bærekraftig måte. Når atomanleggene på Kjeller og i Halden dekommisjoneres, vil det oppstå radioaktivt avfall som på sikt på deponeres, etter mellomagring.

Det har vist seg utfordrende (men også helt mulig) å etablere anlegg av den typen som NND trenger. Derfor er det viktig at ha en arbeidsmetode som ikke kun oppfyller alle regulatoriske og tekniske krav, men også tar inn over seg sosiale og kommunikative forhold. Det er i den sammenhengen denne rapporten kommer inn.

2. Hvilke tiltak er relevante?

Det som beskrives i rapporten er ikke et tiltak, men handler om å beskrive en arbeidsmetode som tar høyde for at mer en regulatoriske og tekniske forhold må bli tatt i betraktning ved lokalisering av atomanlegg. Også sosiale og psykologiske forutsetninger er nødvendige komponenter for et vellykket resultat. Det er viktig å merke seg at rapporten ikke har som mål i denne tidlige fasen å gi en komplett beskrivelse av hvordan alle tekniske og regulatoriske krav skal oppfylles, derimot er fokuset på sosiale forhold. Et slikt arbeid kan gjennomføres på mange forskjellige måter.

En overordnet oppdeling som beskrives av IAEA er å enten benytte en *åpen* prosess der et helt land er aktuelt eller å benytte en *fokusert* prosess der man velger ut en eller flere deler av landet å undersøke nærmere. En tredje tilnærming er å benytte en hybridmodell som består av komponenter fra både en åpen og en fokusert prosess.

I rapporten beskrives alle tre opplegg.

3. Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?

Det er mulig å sette spørsmålstegn ved å gjennomføre både en åpen og fokusert prosess. De viktigste prinsipielle spørsmålene, mener NND handler om hvorvidt man ved å velge den ene modellen kraftig vanskeliggjør forutsetningene for å oppnå et vellykket resultat. Et eksempel på slike spørsmål er om man ved å fokusere på noen få kommuner for tidlig i prosessen risikerer å havne i en posisjon der det ikke er mulig å finne en teknisk egnet løsning.

Følgebrev

Satt på spissen, kan man argumentere for at en fokusert prosess har dårligere forutsetninger for å finne den absolutt beste lokasjonen. NND mener bestemt at dette spørsmål er irrelevant. Det finnes ingen prosess som kan garantere at man finner den beste lokasjonen. Da det forutsetter test av tusenvis av forskjellige lokasjoner som siden må stilles mot hverandre. Det som er mulig å oppnå er å finne en lokasjon som oppfyller alle oppstilte krav. Om det er mulig i en spesifikk kommune vet man ikke i forkant av at man faktisk har fått mulighet å systematisk undersøke grunnforhold og andre forhold.

4. Hva er de positive og negative virkningene av tiltaket og hvor varige er de, og hvem blir berørt?

For å besvare dette spørsmål er det nødvendig å ikke blande sammen spørsmålene som kommer som et resultat av etablering av et atomanlegg. Da kommer det regulatoriske kravbildet fra internasjonale konvensjoner, IAEA, EU-direktiv samt norske lover og forskrifter som eksempelvis forurensningsloven konsekvensutredningsforskriften til å gjennomgå systematisk. Det denne rapporten handler om er hvilken type *prosess* etaten foreslår for å etablere nødvendige anlegg.

Med den presiseringen handler spørsmålet om på hvilken måte en åpen eller fokusert prosess påvirker forskjellige interessenter. NNDs vurdering er at etatens valg av arbeidsmetode ikke gir noen forskjeller i positive og negative virkninger.

Hvem som blir berørt kan påvirkes da en åpen prosess kan berøre mange kommuner, mens en fokusert prosess i liten grad berører andre enn den eller de kommunene der prosessen gjennomføres. NND foreslår i rapporten at etaten skal ha mulighet å kompensere berørte kommuner for dokumenterte merkostnadene. Dermed er etatens vurdering at den eller de kommun(e) som blir berørt av foreslått lokaliseringssprosess ikke vil rammes hverken positivt eller negativt.

NND vurderer videre at en fokusert prosess vil koste staten mindre enn en åpen prosess da flere kommuner kan komme til å bli involvert i en åpen prosess.

Følgebrev

En annen positiv eller negativ virkning kan handle om i hvilken grad en åpen alternativt fokusert prosess gir mer eller mindre samfunnsdebatt. Også dette er vanskelig å vurdere, men NND mener at sannsynligheten for skarpe konflikter øker jo flere kommuner som blir involvert. NNDs ambisjon er å foreslå en prosess som gir gode forutsetninger for kunnskapsspredning og åpen debatt. Samtidig fremstår det lite hensiktsmessig å starte konfliktfylte prosesser, som har lav sannsynlighet for å danne grunnlag for en ryddig prosess som fører til statens beslutning om lokalisering.

Det er nettopp denne type overveininger som gjør at NND foreslår at et pilotprosjekt gjennomføres. Da kan kunnskap om slike forhold samles og vurderes nærmere.

5. Hvilket tiltak anbefales og hvorfor

Rapporten, og kompletteringer i dette notatet, beskriver hvorfor NND nå velger å foreslå et pilotprosjekt med en fokusert prosess. Det finnes mange argumenter for dette valget. Konklusjonen er basert på NNDs vurdering av at dette metodevalget gir best forutsetninger for en vellykket lokaliseringsprosess.

NND noterer at i samtlige vellykkede lokaliseringsprosesser av slike anlegg som NND trenger, har lange og brede prosesser resultert i at man har endt opp i en region som fra før har erfaring med atomanlegg. NND noterer videre at undersøkelser av geologien i svenske naboregioner ikke gir grunn til å tro at det er umulig å finne en plass i Halden eller Aremark med geologisk egnet grunnforhold.

På toppen av dette kommer at Halden og Aremark kommune har vedtatt at de ønsker å undersøke forutsetningene for å bli vertskommune for NNDs kommende anlegg. Kommunene har også gitt uttrykk for at de mener at en tilnærming der NND velger å søke bredere kan minske forutsetningene for å nå et vellykket resultat. NND deler denne vurderingen. En positiv innstilling til NNDs totale oppdrag kan man ikke ta for gitt at vedvarer, og det vurderes derfor som viktig å så fort som mulig starte arbeidet med Halden og Aremark.

Å gjennomføre en åpen prosess vil resultere i at mindre fokus kan rettes mot kommunene som allerede har meldt interesse. Det vurderes som uheldig.

Samlet sett, gjør dette at NND foreslår å gjennomføre et pilotprosjekt med fokusert lokaliseringsprosess. I tillegg fortsetter NND med en nasjonal kartlegging av Norges geologi for å kunne gi indikative svar på at valget av Halden og Aremark som pilotkommuner ikke innebærer at signifikant bedre lokasjoner har blitt valgt bort. I tillegg kan informasjonen bli viktig hvis det ikke er mulig å finne egnede lokasjoner i Halden/Aremark og NND senere må gjennomføre en fornyet lokaliseringsprosess.

Følgebrev

6. Hva er forutsetningen for en vellykket gjennomføring

Dette spørsmålet er vanskelig å håndtere på en relevant måte med tanke på at det er arbeidsmetoder og prosesser som beskrives og ikke et tiltak som skal gjennomføres. Det er igjen viktig å ikke blande sammen valg av type prosess med resultatet av prosessen. På en måte henger de **allikevel** sammen. NND foreslår selvfølgelig den prosessen vi faglig mener har best forutsetninger for å gi et godt resultat. Det vil si, en så rask etablering som mulig av de anlegg vi trenger, i samsvar med alle regulatoriske og tekniske krav. Samtidig er et vellykket utfall av denne etableringsprosessen avhengig av mange forhold som det ikke er mulig å dekke i denne fasen av arbeidet. Avgrensningen bør derfor handle om hvilken type prosess NND har mulighet for å gjennomføre på en god måte.

NND konstaterer at det er vanskelig å forutse hvor stor interesse det er blant Norges kommuner for å få vite mer om forutsetningene at bli vertskommune for de anlegg som skal etableres. Dermed er det også utfordrende å planlegge for hvor mye ressurser som vil behøves for å gjennomføre en åpen prosess. Videre må det hensyntas at NND er en liten etat med mange og komplekse oppgaver, der noen er mer tidskritiske enn andre. At med de forutsetningene starte en prosess der ressursbruken er usedvanlig vanskelig å forutse mener NND er uforsvarlig.

Samlet gjør dette at NND lander på at den prosessen etaten har størst forutsetninger for å gjennomføre på en god måte er den fokuserte prosessen som beskrives i rapporten. **NND** har helt enkelt ikke tro på, ønske eller forutsetninger per dato for å gjennomføre en åpen eller hybridprosess.

Grensesnitt

Foreliggende rapport har viktige grensesnitt mot KVU Oppbevaring og utredning av mellomlagre (prosjekt UMA og IFEs pålegg fra DSA). Per dato er oppdelingen slik at KVU Oppbevaring vurderer forskjellige deponeringskonsepter. For eksempel om Norge bør benytte dype borehull eller geologiske deponier av typen KBS-3. Tilsvarende utreder prosjekt UMA designbasis og konsept for et mellomlager for radioaktivt avfall mens NND støtter IFE som underleverandør i IFEs utredning av mellomlager for brukt brensel.

Lokaliseringsrapporten beskriver hvordan NND planlegger arbeidet for å finne en egnet lokasjon. Lenger frem kommer disse prosessene til å smelte sammen.

Følgebrev

Planen er da at lokaliseringprosessen gir både utredningene om etablering av mellomlagre og KVV oppbevaring noen få mulige lokasjoner som kan undersøkes nærmere og testes ut. NND regner med at karakteriseringsfasen for et dypdeponi/dypt borehull i lokaliseringprosessen sammenfaller med forprosjektfasen i kvalitetssikringsprosessen KVV Oppbevaring, mens lokalisering av mellomlagre besluttes tidligere basert på alternativvurdering av allerede tilbudte og kjente tomtealternativ. Det er derfor ikke forutsatt at lokalisering av mellomlagre innebærer samlokalisering av et fremtidig dypdeponi/dypt borehull, men muligheten vil vurderes som en del av lokaliseringprosessen.

Ekstern forankring

I tråd med oppdragsbrevet har NND under arbeidet hatt dialog med Statsbygg og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet. En foreløpig versjon av rapporten er blitt oversendt respektive organisasjoner og presentert. Statsbygg har gitt uformell og uforpliktende tilbakemelding. Disse gir ikke grunn til å tro at de har prinsipielle motforestillinger mot den foreslåtte prosessen.

Fra veiledningsmøte som gjennomførtes i oktober gav NND skriftlig tilbakemelding på rapporten 2022-01-30. I tilbakemeldingen angir DSA følgende:

«DSA anbefaler NND å gjennomføre en systematisk prosess for utvelgelse av lokalitet for deponi med nødvendige støtteanlegg for radioaktivt avfall. Prosessen bør være slik at et tilstrekkelig antall områder og steder blir godt nok vurdert på et tidlig stadium. Vurderingene bør være basert på konkrete kriterier, og gjøres på en konsistent og transparent måte. De bør videre gjøres på en slik måte at tekniske utfordringer knyttet til sikkerhets-, sikrings- samt miljømessige implikasjoner av lokaliseringen blir hensyntatt.»

NND noterer at dette er helt i tråd med de internasjonale anbefalinger som beskrives av IAEA i Site Evaluation for Nuclear Installations, SSR-1. Samlet sett kommer dette å hensyntas gjennom NNDs ledelsessystem, KVV oppbevaring, aktiviteter som beskrives i denne rapporten koblet til lokalisering samt fremtidig søknad om konsesjon og andre nødvendige tillatelser.

Videre skriver DSA:

«Som NND har indikert, bør de tekniske og lovmessige hensynene knyttet til vurdering av mulige lokaliteter sees i sammenheng med hensynet til involvering av allmennheten. DSA foreslår at NND i tilknytning til en foreslått prosess utarbeider en komplett beskrivelse av hele prosessen som inkluderer den tekniske og lovmessige informasjonen som kreves for hvert trinn i prosessen, men også informasjon om hvordan allmennheten vil bli involvert i de ulike trinnene. Dette bør gjøres før NND går videre.»

Følgebrev

Denne tekst kan tolkes på forskjellige måter. NND er enig i at hvert trinn i den prosess som foreslås må beskrives i større detalj før NND går videre til neste trinn. Dette hensyntas i rapporten ved at det foreslås utarbeides en mer detaljert plan i forkant av at hvert trinn gjennomføres.

Hvis DSA mener at hele oppgaven skal beskrives før NND kan starte noen del av lokaliseringsprosessen innebærer det en forholdsvis stor utfordring som kommer å forsinke fremdriften vesentlig. NND vektlegger at den prosess som etaten ber om oppdrag for å starte favner ytterst komplekse regulatoriske, tekniske og sosiale spørsmål/forhold. Basert på erfaring fra andre land kan det forventes at prosessen i sin helhet kan komme å ta opp imot 30+ år. NND har også fått råd fra våre søsterorganisasjoner om å ikke beskrive prosessen i for stor detalj for tidlig da forhold tenderer å forandres over tid.

NND ber derfor om at etaten gis et oppdrag om å starte lokaliseringsprosessen i tråd med oppdatert rapport, samt at NND får i oppgave å beskrive hvert trinn mer detaljert før neste trinn innledes.

Videre beskriver DSA uro for at sikkerheten indirekte kan påvirkes hvis en vertskommune velges ut for tidlig.

Denne utfordring er NND bevisst på. Etaten planlegger derfor at gå videre med to kommuner. Halden og Aremark. Begge disse kommunene har et stort areal tilgjengelig, med antatt varierende og stedvis velegnet geologi. Utvalgsområdet er derfor stort selv om det ligger innenfor bare to kommuner. Innenfor tilgjengelige arealene i de to kommunene kommer NND å søke bredt.

Hele poenget med en fokusert prosess er imidlertid å bygge på frivillighet og synergier ved utvalg av lokalisering. NND vektlegger derfor sosial aksept og politiske vedtak i Aremark og Halden kommune, tillit i befolkningen grunnet lang erfaring som vertskommune for atomanlegg (Aremark er så nær at de deler denne), redusert transport gjennom nærhet til de anlegg som skal dekommisjoneres og mulighet for samhandling med IFEs eksisterende ressurser samt det lokale og regionale næringslivet.

Først hvis pilotlokaliseringen ikke lykkes med å finne en egnet og trygg lokalisering (f.eks. i forhold til geologi, hydrologi, biologisk mangfold, sikringssoner etc.), eller det ikke lengre er sosial aksept, går man videre med en bredere prosess. På dette punktet er NNDs råd og posisjon at det er riktig og viktig å gå videre med en fokusert prosess gjennom en pilotlokalisering.

Følg brev

Til sist anbefaler DSA NND å presisere kriteriene «*før eventuelle undersøkelser starter*». NND tolker her DSA som at kriteriene må defineres tydeligere i forkant av at *fysiske geologiske* undersøkelser starter. Dette er NND helt innforstått med og enig med DSA i.

Avsluttende refleksjoner

Ytterligere ett viktig argument for hvorfor NND foreslår en pilotstudie med en fokusert prosess er at etaten vurderer at det finnes mye å lære gjennom å teste ut modellen. Gjennom å gjennomføre en pilotstudie kommer NND å være bedre rustet for å gjennomføre en mer åpen lokaliseringsprosess, evt. velge lokalisering basert på statlig regulering, hvis det av noen grunn viser seg å ikke være mulig å finne en egnet lokasjon i Halden eller Aremark.

Hilsen

Pål Mikkelsen
Direktør